

KAYABAŞI MAĐARALARI

Bünyan'a ilk yerleşimin, kayabaŐındaki mağaralardan Etiler tarafından olduğu bilinmektedir.(Etiler M.Ö.1450-1200 tarihleri arasında Kızılırmak boylarında hüküm sürmüş ve zamanın en büyük yerleşim merkezlerini kurmuştur.(Kaniş-Karum) gibi.

Eti Devleti M.Ö.1200 tarihinde Medler'in ve Pers'lerin istilasına uğrayarak yıkıldıktan sonra iç kısma çekilen Etiler Akkışla İlçesini Kululu Köyünde Tabal Krallığını kurarak burayı kendilerine Başşehir yapmıştır.(Bu tarihlerde hüküm süren Hititlere Geç Hititler denmektedir.) Tabal Krallığı 24 prenslik merkezinden meydana gelmiş idi. Bu prensliklerin biri de Bünyan'ın Sultanhanı köyüdür. Sultanhanı'nda yapılan kazılarda bulunan yazılı taşın üst kısmının kırık olmasına rağmen 4,7 ve 10. satırlarında Prens Savativara kendisini Tabal kralı Vauşmen'in vasili olduğunu bildirmektedir. (Bugünkü Sultanhanı köyü, kervansaray yapıldıktan sonra kurulmuştur.) eski prensliğin harabe halindeki kalıntıları Tuz Gölü'nün kıyısındadır. Eti Devleti'nin yıkılmasından sonra Medler'in Anadolu'ya hakim olduğu dönemde, Bünyan önemli bir yerleşim merkezi olmuştur. 1915-1920 yılları arasında Bünyan'da bulunarak Ankara'daki müzeye gönderilen 'Ateş Sunağı' (Heykel) üzerinde inceleme yapan Alman Ord. Prof. Kurt Bittel özetle şöyle demektedir.'Medler'in Anadolu'ya hakim olduğu dönemde Ateş Dini Anadolu'ya hakim olmuştur. Bünyan'da bulunan Ateş Sunağından anlaşıldığına göre Bünyan'da bir ateş tapınağı bulunmakta idi. Bünyan o zaman Kapadokya'nın hücre geçitsiz bir bölgesinde değil, tahminlerimize göre memleketin fiilen merkezini teşkil eden bir kısmında bulunuyordu. Bünyan aynı zamanda, volkanik yaylanın tam ortasında, Mazaka vadisinin doğu kenarında ve böylelikle Kapadokya'nın asıl merkez bölgesinin içinde bulunmaktadır. Anadolu'da yayılan Ateş dini Romalıların Anadolu'ya hakim olmasına kadar devam etmiştir.

Bünyan'ın Kayabaşı Mağaralarının çevre köylere kadar uzantılarının olduğu söylenmektedir. Bu mağaralar ve yer altı şehri, Hititlerin ticaret merkezi Kaniş-Karum'a 20 km. mesafededir. Şair Coşkun Ertepinar, "Bünyan'da Eski Zaman" adını verdiği şiirinde Bünyan'ın Kayabaşı Mağaralarını şöyle dile getirmektedir:

Bünyan'da eski zaman
Gözle görülen umman
Esatir, menkıbe, tarih dolu
Geçmiş zaman

Geçmiş zaman
Korku dolu, ürkü dolu
Hayret dolu
Anlaşıyor kalıntılardan

İşte görmekteyim hayalini
Eski zaman içinde
Şu kayalıklarda, şu inde
Bir Etili kadın ki
Ufku süzer kendinden emin

Ufuk açık,
Ufuk mavi
Sular gümüş gümüş
Ufuklarda yemyeşil zemin

Etili kadının yanında
Gerilmiş yay gibi
Fidan bir dal gibi erkek
Yiğitlik yazılı
Kayalar kartalı altında

Etili kadın kendinden emin yaşamış
Bu inlerde
Bizden daha emin
Bizden daha şen
Bizden daha zengin

Bünyan'da eski zaman
Böyle bir umman
Gördüm işte hayalini bir bir
Gördüm ne ışık gözler
Ne ok bakışlar gezinmiş ufkunda
Gördüm neler neler ezilmiş
Eski zamanın eski çarkında

